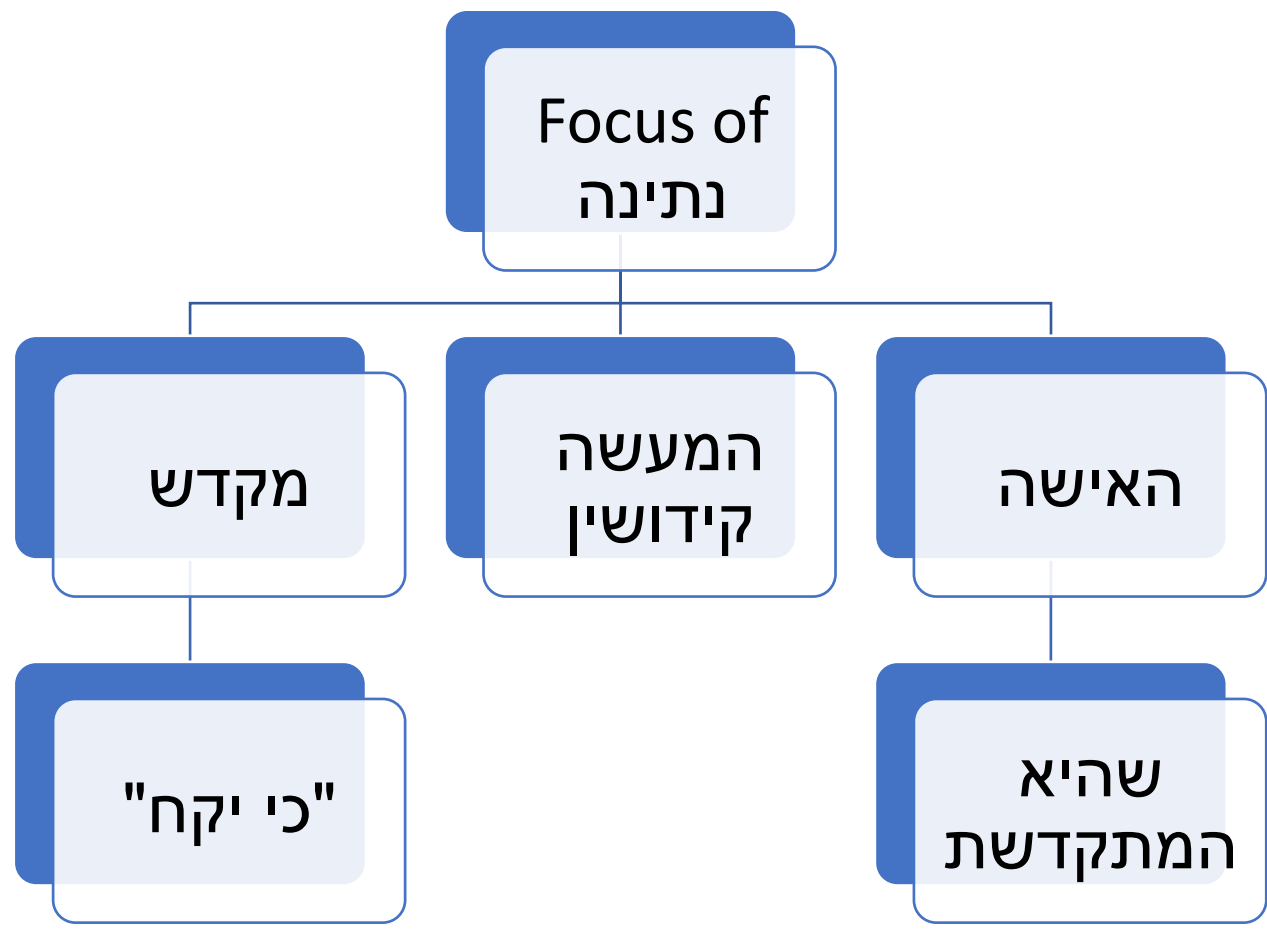

מלוה, מתנה, ומקדש מדין ערב

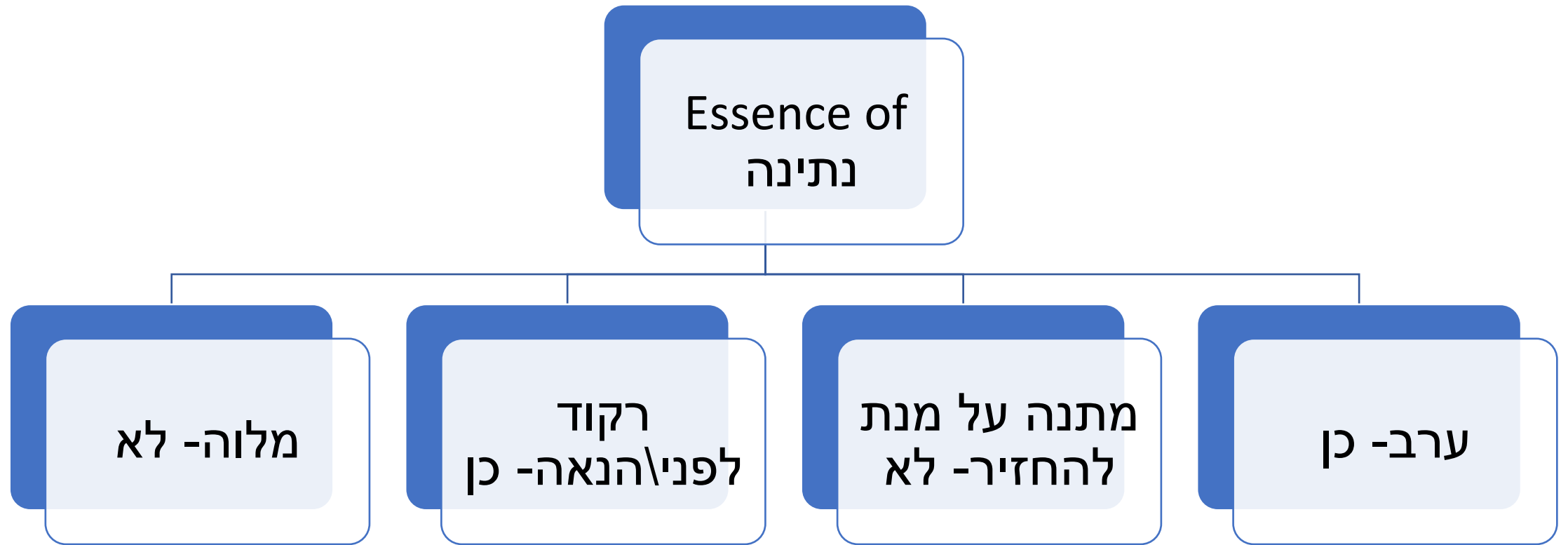
קידושין

הנאה

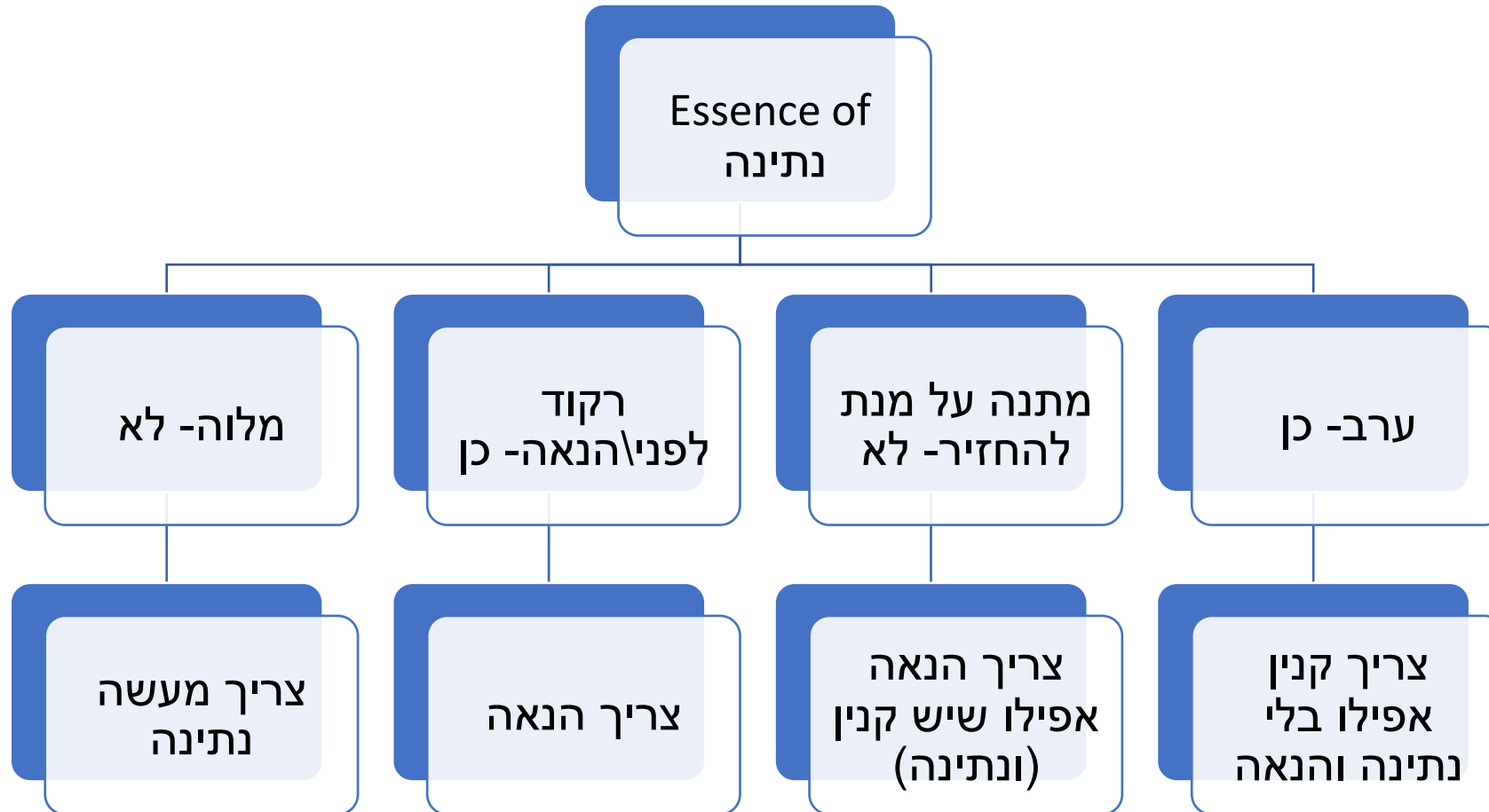
נתינה

קנין

How does נתינה work- Paradigmatic Cases

How does נתינה work- Paradigmatic Cases- a priori

What factors get emphasized in the Gemara?

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ו עמוד ב

אמר אביי: **המקדש במלוה - אינה מקודשת, בהנאת מלוה - מקודשת**, ואסור לעשות כן, מפני הערמת רבית. האי הנאת מלוה ה"ד? אילימא דאזקפה, דאמר לה ארבע בחמשה, הא רבית מעלייתא הוא! ועוד, היינו מלוה! לא צריכא, דארווח לה זימנא.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מז עמוד א

אמר רב: המקדש במלוה - אינה מקודשת, **מלוה להוצאה ניתנה**. נימא
כתנאי: המקדש במלוה - אינה מקודשת, ויש אומרים: מקודשת; מאי לאו בהא
קמיפלגי, דמר סבר: מלוה להוצאה ניתנה, ומר סבר: מלוה לאו להוצאה
ניתנה. ותסברא? אימא סיפא: **ושוים, במכר - שזה קנה; אי אמרת מלוה
להוצאה ניתנה, במאי קני? אמר רב נחמן: הונא חברין מוקים לה במילי
אוחרי, והכא במאי עסקינן - כגון שאמר לה התקדשי לי במנה, ונמצא מנה
חסר דינר, מר סבר: כסיפא לה מילתא למיתבעיה, ומר סבר: לא כסיפא לה
מילתא למיתבעיה.**

אמר רבא: **הילך מנה על מנת שתחזירו לי**, במכר - לא קנה, באשה - אינה מקודשת, בפדיון הבן - אין בנו פדוי, **בתרומה - יצא ידי נתינה**, ואסור לעשות כן, מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות.

מאי קסבר רבא? אי קסבר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, אפילו כולהו נמי! ואי קסבר לא שמה מתנה, אפילו תרומה נמי לא! ועוד, הא רבא הוא דאמר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, דאמר רבא: הילך אתרוג זה על מנת שתחזירו לי, נטלו והחזירו - יצא, ואם לאו - לא יצא!

אלא אמר רב אשי: **בכולהו קני, לבר מאשה, לפי שאין אשה נקנית בחליפין**. א"ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי: הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך.

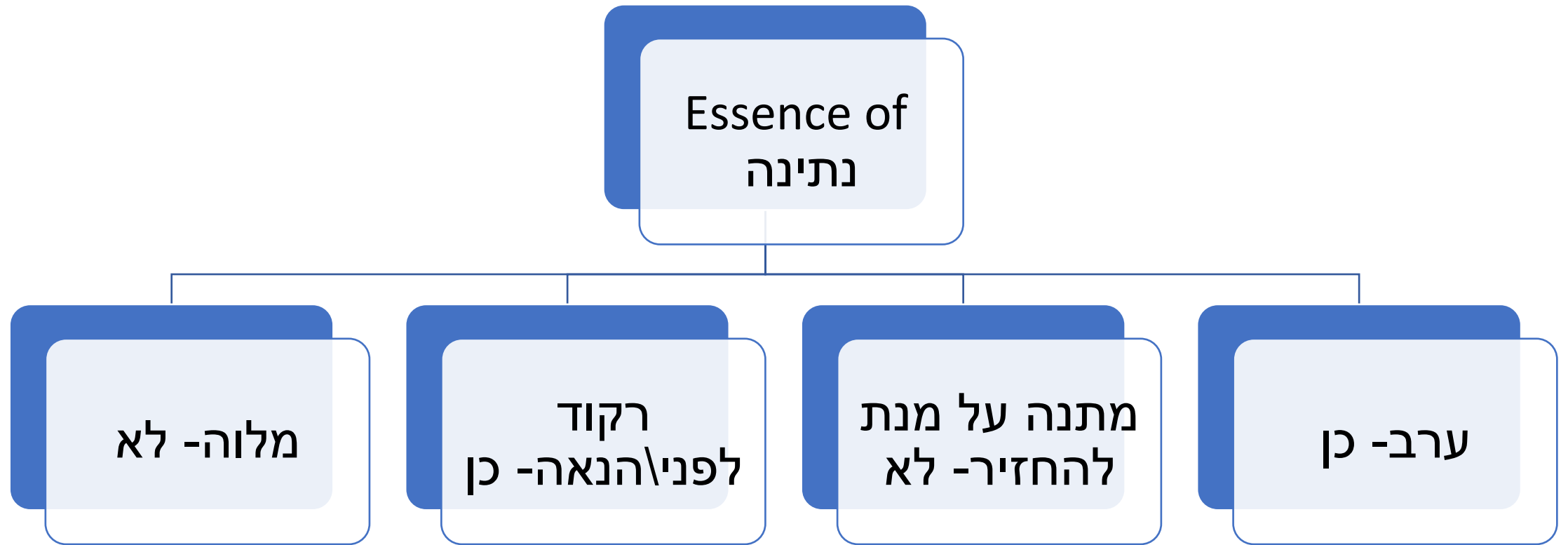
אמר רבא: **תן מנה לפלוני** {דף ז עמוד א}

ואקדש לך - מקודשת מדין ערב, ערב לאו **אף ע"ג דלא מטי הנאה לידיה** קא משעביד נפשיה,
האי איתתא נמי, אף על גב **דלא מטי הנאה לידיה קא משעבדא ומקניא נפשה**. הילך מנה
והתקדשי לפלוני - מקודשת מדין עבד כנעני, עבד כנעני לאו אף ע"ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני
נפשיה, האי גברא נמי, אף על גב דלא קא חסר ולא מידי קא קני לה להאי איתתא. תן מנה לפלוני
ואקדש אני לו - מקודשת מדין שניהם, ערב לאו אף ע"ג דלא קא מטי הנאה לידיה קא משעבד
נפשיה, האי איתתא נמי, אף על גב דלא קא מטי הנאה לידיה **קא מקניה נפשה**. מי דמי? ערב האי
דקא קני ליה קא חסר ממונא, האי גברא קא קני לה להאי איתתא ולא קא חסר ולא מידי! עבד כנעני
יוכיח, דלא קא חסר ממונא וקאי קני נפשיה. מי דמי? התם הך דקא מקני קא קני, הכא האי איתתא
קא מקניא נפשה ולא קא קניא ולא מידי! ערב יוכיח, אף על גב דלא קא מטי הנאה לידיה משעבד
נפשיה.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סג עמוד א
מתני'. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל, דבר עליה לשלטון ועשה עמה כפועל - מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת.

גמ'. אמר ריש לקיש: והוא, שנתן לה שוה פרוטה. ובשכר לא? והתניא: בשכר שהרכבתיך על החמור, שהושבתיך בקרון או בספינה - אינה מקודשת, בשכר שארכיבך על החמור, שאושיבך בקרון או בספינה - מקודשת! וכי תימא ה"נ בדיהב לה שוה פרוטה, והא בשכר קאמר! ועוד תניא: שב עמי בצוותא {keep me company} ואקדש לך, שחוק לפני, רקוד לפני, עשה כדימוס הזה, שמין, אם יש בו שוה פרוטה - מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת! וכי תימא ה"נ בדיהב לה שוה פרוטה, והא שמין אותו קאמר, תיובתא דריש לקיש!
אמר לך ריש לקיש, האי תנא ברא סבר: אינה לשכירות אלא לבסוף, ותנא דידן סבר: ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. ומאי דוחקיה דריש לקיש, לאוקמיה למתניתין בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ובדיהב לה? אמר רבא: מתניתין קשיתיה, מאי איריא דתני על מנת? ניתני בשכר! אלא ש"מ, כל על מנת היכא דיהב לה הוא.

How does נתינה work- Paradigmatic Cases

קידושין

הנאה

נתינה

מעשה
קנין

מלוה

רש"י מסכת קידושין דף ו עמוד ב
המקדש במלוה - דאמר התקדשי לי במלוה שהלויתיך.

**אינה מקודשת - דקיחה משדה עפרון גמרינן דיהיב מידי בשעת קידושין ומלוה להוצאה ניתנה
וכבר הן שלה ומעות אחרים היא חייבת לו.**

בהנאת מלוה - מפרש לה ואזיל.

אילימא דאזקפה - מעיקרא ארבעה בחמשה והשתא אמר לה התקדשי לי בזוז חמישי.
רבית מעלייתא הוא - ואמאי קרי ליה הערמת רבית.

ה"ג ועוד היינו מלוה - שאף הזוז הזה כבר מחוייבת ועומדת.

לא צריכא דארווח לה זמן - הלואתו ואמר לה **התקדשי בהנאה זו שאת היית נותנת פרוטה לאדם
שיפייסני על כך** או לי ואפי' לאגר נטר לא דמי כלל ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא
דהויא ולא רבית גמור דלא קץ לה מידי ולא מידי שקל מינה וכ"ש אם מחל לה כל המלוה ואמר לה
התקדשי לי בהנאת מחילה זו דהשתא הוא דקא יהיב לה הך פרוטה דהנאת מלוה אבל כי מקדש
לה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הם ברשותה והם שלה.

אבני מילואים סימן כח ס"ק טז

עוד נראה בטעמא דרמב"ם דמחלק בין קידושין למכר לפי מ"ש רש"י בפ"ק דקידושין (דף ו') בהא דאמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת ז"ל אינה מקודשת דקיחה משדה עפרון גמרינן דיהיב מידי בשעת קידושין ומלוה להוצאה ניתנה וכבר הן שלה ומעות אחרים היא חייבת לו עכ"ל **ומשמע דאי לאו דיליף לה משדה עפרון הוי מלוה נמי חשיב כסף אלא משום דיליף משדה עפרון והתם בשדה עפרון כן הי' דיהיב אברהם כסף בשעת מכר דכתיב וישקול אברהם ולענין זה גמרינן משדה עפרון דיהיב מידי בשעת קידושין.**

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מז עמוד א
אמר רב: המקדש במלוה - אינה מקודשת, מלוה להוצאה ניתנה.

תוספות מסכת בבא מציעא דף מו עמוד ב

יש דמים שהם כחליפין - ומקני להו במחילת הדמים אף על גב דאמר בקדושין (דף ו:) **המקדש במלוה אינה מקודשת ובמכר לא קנה** היינו כי קדשה או קנה החפץ במעות שחייב לו אבל קדשה או קנה בהנאת מחילת מלוה מועיל כמו ארוח לה זמנא ואדבר עליך לשלטון.

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף ו' עמוד ב

אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת. עיקר הפירוש המקדש בגופה של מלוה שאמר לה הרי את מקודשת לי במלוה שאת חייבת לי, ולאפוקי היכא שמחל לה המלוה או מקצתה ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה שמחלתי לך מלוה זו שהיא מקודשת, כיון שהנאה זו שוה פרוטה, דהנאה בכל מקום חשובה ככסף וכדאמרינן גבי ערב (ב"ב קע"ג ב') דמשתעבד בהנאה, וגבי קדושין אמרינן (לק' ס"ג א') שחוק לפני רקוד לפני הרי זו מקודשת, ובכולן כשאמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת כך וכך ויש בהנאה שוה פרוטה, אלא הכא שקדשה בגוף המלוה אינה מקודשת שאין דעתו אלא לקדשה בגוף המלוה ולא בהנאה שמגעת לה עכשיו שנפטרת ממנו, וכיון דדעתיה אזוזי הוה ליה מקדש בדבר שאינו שלו דמלוה להוצאה ניתנה ואין למלוה בה כלום, ואפילו הגיע זמן הפרעון (בשבועה) ואפילו מעות המלוה עצמו בעין צרורין ומונחין ברשות הלוה, ולהכי קאמר אביי מילתא פסיקתא המקדש אינה מקודשת אפילו הגיע זמן פרעונה ואפילו היא בעין ברשותה.

חידושי הרשב"א מסכת קידושין דף מז עמוד ב

לעולם שט"ח דאחרים כו'. אף על גב דאף היא ניתנה להוצאה אצל האחרים מ"מ כיון שהוא מוציא
השעבוד מרשותו ומכניסו לרשותה הו"ל כנותן פרוטה מידו לידה, **ולא דמי למלוה שעמה דאז אינו
מכניס לרשותה דבר מחודש ששעבודה בידה היא,**

רמב"ם הלכות אישות פרק ה הלכה יג

המקדש במלוה אפילו היתה בשטר אינה מקודשת, כיצד כגון שהיה לו אצלה חוב דינר ואמר לה הרי את מקודשת לי בדינר שיש לי בידך אינה מקודשת, מפני שהמלוה להוצאה ניתנה ואין כאן דבר קיים ליהנות בו מעתה שכבר הוציאה אותו דינר ועברה הנאתו.

נ"מ- מלוה שיש עליו משכון

רמב"ם הלכות אישות פרק ה הלכה יד
היה לו אצלה מלוה על המשכון וקידשה באותה מלוה והחזיר לה את המשכון הרי זו מקודשת שהרי היא נהנית במשכון מעתה והרי הגיעה הנאה לידה.

תוספות מסכת קידושין דף יט עמוד א

במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי בר' יהודה - אין לפרש דמיירי במשכון שלא בשעת הלואה דקני לה מדרבי יצחק דאם כן היה לו להביא כאן דרבי יצחק כמו שמביא לעיל (דף ח:) גבי קידשה במשכון מקודשת ולעיל היה לו להביא דרבי יוסי ברבי יהודה אלא אפי' במשכון בשעת הלואה איירי ואפי' אין מחזיר לה משכון אלא שמוחל לה את המלוה ואף על פי שהמשכון בידו דהא המקדש במלוה שיש עליה משכון קאמר ולא המקדש במשכון ....

מקדש בהנאה

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סג עמוד א
מתני'. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל, דבר
עליה לשלטון ועשה עמה כפועל - מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת.

גמ'. אמר ריש לקיש: והוא, שנתן לה שוה פרוטה. ובשכר לא? והתניא: בשכר שהרכבתיך על
החמור, שהושבתיך בקרון או בספינה - אינה מקודשת, בשכר שארכיבך על החמור, שאושיבך
בקרון או בספינה - מקודשת! וכי תימא ה"נ בדיהב לה שוה פרוטה, והא בשכר קאמר! ועוד תניא:
שב עמי בצוותא ואקדש לך, שחוק לפני, רקוד לפני, עשה כדימוס הזה, שמין, אם יש בו שוה פרוטה
- מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת! וכי תימא ה"נ בדיהב לה שוה פרוטה, והא שמין אותו קאמר,
תיובתא דריש לקיש! אמר לך ריש לקיש, האי תנא ברא סבר: אינה לשכירות אלא לבסוף, ותנא דידן
סבר: ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. ומאי דוחקיה דריש לקיש, לאוקמיה למתניתין בישנה
לשכירות מתחילה ועד סוף ובדיהב לה? אמר רבא: מתניתין קשיתיה, מאי איריא דתני על מנת?
ניתני בשכר! אלא ש"מ, כל על מנת היכא דיהב לה הוא.

תוספות מסכת קידושין דף ו עמוד ב

דארווח לה זימנא - פי' בקונטרס שהיתה חייבת לו ונתן לה זמן ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאת היית נותנת לאדם פרוטה שיפייסני על כך ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהויא ולא רבית גמור דלא קץ לה ולא מידי שקיל מינה וכ"ש אם מחל לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו מקודשת אבל כי מקדשה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הם שלה וברשותה ומה שפי' דרבית קצוצה לא הוי כיון שאין האשה נותנת לאיש כלום לא נהירא כיון שהוא נותן לה זה פרוטה בקידושין ולא נתן לה כלום הוי כאילו נתנה לו פרוטה ממש והוי רבית גמור ....

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף ו' עמוד ב

אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת. עיקר הפירוש המקדש בגופה של מלוה שאמר לה הרי את מקודשת לי במלוה שאת חייבת לי, ולאפוקי היכא שמחל לה המלוה או מקצתה ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה שמחלתי לך מלוה זו שהיא מקודשת, כיון שהנאה זו שוה פרוטה, דהנאה בכל מקום חשובה ככסף וכדאמרינן גבי ערב (ב"ב קע"ג ב') דמשתעבד בהנאה, וגבי קדושין אמרינן (לק' ס"ג א') שחוק לפני רקוד לפני הרי זו מקודשת, ובכולן כשאמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת כך וכך ויש בהנאה שוה פרוטה, אלא הכא שקדשה בגוף המלוה אינה מקודשת שאין דעתו אלא לקדשה בגוף המלוה ולא בהנאה שמגעת לה עכשיו שנפטרת ממנו, וכיון דדעתיה אזוזי הוה ליה מקדש בדבר שאינו שלו דמלוה להוצאה ניתנה ואין למלוה בה כלום, ואפילו הגיע זמן הפרעון (בשבועה) ואפילו מעות המלוה עצמו בעין צרורין ומונחין ברשות הלוה, ולהכי קאמר אביי מילתא פסיקתא המקדש אינה מקודשת אפילו הגיע זמן פרעונה ואפילו היא בעין ברשותה.

מתנה על מנת להחזיר

רש"י מסכת קידושין דף ו עמוד ב

אלא אמר רב אשי - ודאי בכלהו אמר רבא דקונה לבר מאשה כו' והאי לחליפין דמי כקנין בסודר
דאינו אלא אוחז בה ומחזירו.

רמב"ם הלכות אישות פרק ה הלכה כד
האומר לאשה הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת שתחזיריהו לי אינה מקודשת בין החזירה בין
לא החזירה, שאם לא החזירתו הרי לא נתקיים התנאי, **ואם החזירתו הרי לא נהנית ולא הגיע
לידה כלום.**

תוספות מסכת קידושין דף ו עמוד ב

לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין - וא"ת במאי דמו לחליפין אי משום דחליפין הדרי הא בחליפין גופייהו אמר בנדריים פרק השותפין (דף מח:) דאי תפיס לה מיתפסי **ונראה לר"י דלאו חליפין הוא ומדרבנן הוא דלא הוּו קידושין** לפי שדרך העולם להחזיר חליפין והני כעין חליפין דמי ואתי למימר אשה נקנית בחליפין הילכך אפקעינהו רבנן לקידושין מינה תדע דאי כחליפין דמו במכר היאך קנה בהאי מנה הא אין מטבע נעשה חליפין וכן בפדיון הבן למה יהא בנו פדוי בחליפין הלא כסף ה' שקלים כתיב ולא חליפין.

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף ו עמוד ב
הכי גרסינן בכלהו קני לבר מאשה שמא יאמרו אשה נקנית בחליפין. אבל בספרים שלנו כתוב לפי
שאין אשה נקנית בחליפין, ולא מיחוור דמשמע מינה דמתנה על מנת להחזיר היא תורת חליפין והא
ליתא, ועוד דהא אין מטבע נעשה חליפין (ב"מ מ"ה ב'), ויש לפרש דהכי קאמר דלפי שאין אשה
נקנית בחליפין אינה נקנית בזו גזירה אטו חליפין כיון שזו דומה כעין חליפין שהן קני על מנת
להקנות כדאיתא בפ"ק דמציעא ובמסכת נדרים (מ"ח ב'),

מקדש מדין ערב

תוספות מסכת בבא מציעא דף נז עמוד ב
לספק סלתות מארבע ועמדו משלש - .... וכן בזוזי אם נתן ק' זוזי לאדם שיחזיר להקדש מאה
ועשרים אסור דאפילו מדאורייתא נראה דאסור דחשיב כאילו מקבל מלוה עצמו כמו (קדושין דף
ז.) תן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת מדין ערב דחשוב כאילו קבלה ממנו ....

רמב"ם הלכות אישות פרק ה הלכה כא

האשה שאמרה תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש אני לך ונתן ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת
מתנה זו שנתתי על פיך הרי זו מקודשת, אף על פי שלא הגיע לה כלום הרי נהנית ברצונה
שנעשה ונהנה פלוני בגללה. וכן אם אמרה לו תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש לו ונתן לו וקידשה
אותו פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקבלתי ברצונך הרי זו מקודשת.

רש"י מסכת קידושין דף ז עמוד א
ואקדש אני לך - וכשנתנו לו א"ל התקדשי לי מקודשת ואף על גב דלא מטי הנאה לידה.
מדין ערב - ממה שמצינו בתורה שהערב משתעבד למלוה אנו יכולין ללמוד.